

"CRISIS? CANVIS!" CONFERÈNCIA AL NUEVA ECONOMÍA FÓRUM

Barcelona, 25 de novembre de 2009

Crisis? Canvis! Pessimisme? Il·lusió per al futur!

Sóc conscient que començar les meves paraules amb aquestes dues afirmacions és com a mínim agosarat. Però tinc el convenciment que ara mateix és l'única alternativa possible. No tenim cap altre camí. És més: no és un camí fàcil; els reptes immediats i de futur són difícils i complexos. Però és que ara mateix la societat ens reclama canvis a fons. El món ens obliga a plantejar i a fer aquests canvis. I no hem de tenir por. M'agrada la gent que no té por; m'agrada la gent que té criteri i que arrisca; m'agrada la gent que sap quan no funcionen les coses i que quan és així s'han de canviar, perquè ens ha tocat viure una època que ens exigeix actuar, i m'agrada la gent que treballa per canviar-les. És per això que és un gran honor que Josep Mateu, president de Femcat, hagi volgut presentar aquesta conferència. Entre altres coses perquè la gent de Femcat representen en certa manera això que els deia: una visió moderna, pràctica i patriota del paper de l'empresa i dels empresaris avui a Catalunya. És una d'aquestes persones que creuen que cal canviar coses, i sobretot que cal actuar. El meu agraïment, doncs, al senyor Mateu, i també al Fórum Nueva Economía per haver-me donat la possibilitat d'expressar unes quantes reflexions sobre un present complex i sobre un futur que, malgrat tot, és ple d'esperança.

Aquesta conferència té un propòsit molt clar, expressat ja en el títol. Els darrers mesos, les crisis han ocupat el centre del debat públic. Era inevitable; la realitat anava presentant en cadena els efectes de les crisis, i ens havíem de preguntar per què succeïa tot plegat, què ens hi havia portat. I en certa manera també era inevitable que s'anés instal·lant un cert pessimisme en la societat.

Ara hem de fer un pas endavant. Toca passar de les crisis als canvis. Hem de centrar el debat en els canvis.

Certament, som en un present de crisis globals amb traducció pròpia al nostre país. Crisis presents, i d'altres que amenacen el futur immediat. El sistema financer, els sistemes productius, el món laboral o la política viuen un punt d'inflexió.

Aquestes crisis que vivim tenen una arrel comuna: la crisi de valors socials. Són crisis que neixen en el que en podríem dir un "clima global neoliberal", que s'ha estès arreu d'Europa i que s'ha anat imposant al nostre país com a model de societat des de fa uns anys.

Hem patit, i patim, el triomf de l'individualisme, el triomf de la immediatesa; hem patit l'oblit dels efectes a mitjà i llarg termini; hem patit l'oblit del que ha de ser l'interès col·lectiu.

Les crisis actuals són, en part, derivades de la progressiva erosió de valors col·lectius, del descrèdit de la consciència col·lectiva, de l'excessiu individualisme, de l'excessiu afany de guanys personals, i com més fàcils millor, en tots els àmbits de la societat. No dic que abans la nostra societat fos millor, però sí que els darrers anys s'ha reforçat un clima social que, a cavall del creixement econòmic, ens ha fet perdre perspectiva i ha anat arraconant valors importants. És aquesta ceguesa pel present el que va fer créixer la bombolla immobiliària que ens ha arrossegat fins a la crisi financera i la fallida de moltes economies familiars; aquesta ceguesa va provocar que per la por a no tocar res s'anessin posposant reformes que el segle XXI demanava a crits, i aquesta ceguesa també va alimentar la corrupció que ara surt a la llum i que de retruc ha augmentat el descrèdit dels partits polítics, la desconfiança en el sistema i el pessimisme al país.

Per tot plegat, és evident que vivim temps de crisi, paraula que significa "fase circumstancialment difícil", però que ja en el seu origen grec feia referència a

“conjuntura de canvis”. És a dir, som en un moment difícil que demana canvis. Cal que ens centrem en aquests canvis. Quins? En quin sentit?

Cada crisi demana respostes pròpies, però hi ha uns paràmetres comuns, unes condicions que cal tenir en compte:

1. El primer que cal és enfocar bé l’escenari global i local de les crisis, **veure el conjunt de l’escenari**.

Per exemple, no sembla lògic que els problemes del món laboral se centrin en el cost dels acomiadaments dels treballadors. L’atur no és un problema de cost d’acomiadaments, sinó d’una estructura productiva que no respon al que el món del nostre temps demana. La crisi en el sector de la construcció no és casual, com tampoc ho és la del sector de l’automoció, que té un origen molt diferent, i com tampoc ho és la del sector tèxtil, que té causes encara més diferents i més antigues. I això el món sindical també ho ha d’entendre, i assumir, a l’hora de plantejar prioritats en la defensa dels treballadors.

2. **Detectar les arrels dels problemes, les causes**. No anirem enlloc si ens quedem amb els efectes, si ens limitem a anar donant respostes limitades a cada fet que ocupa l’atenció mediàtica sense encarar-ne les causes.

Per exemple, si hi ha un ERO en una empresa important d’un sector, cal parar atenció a aquella empresa, però també al conjunt del sector, veure què ha passat i què podem fer per evitar que passi en altres empreses.

3. **Pensar a mitjà i llarg termini**. Cal plantejar-se els possibles escenaris de futur, **intentar intuir els canvis imminents**.

Per exemple, tot apunta que en poc temps les noves tecnologies marcaran una nova manera de fer política i donaran un nou sentit al sistema democràtic. Per tant, els canvis que posem ara sobre la taula cal que tinguin en compte aquest factor. Ens hem d’avançar un pas o sempre anirem tard.

4. **Valorar l'efecte de les mesures i les solucions.** Sovint es defensen propostes “d'oïda” que es repeteixen com una cantarella, sense que ens parem a pensar en les conseqüències. Com diu el saber popular, cal que no vestim un sant per desvestir-ne un altre.

Així, cal demanar rigor científic, coneixement, per posar totes les opcions possibles sobre la taula i saber què comporta cadascuna. Després ve el torn de la política, que ha de prioritzar criteris, recursos, valors i objectius.

Un exemple clar: la llei electoral. La ciència política fa anys i panys que estudia els diferents mecanismes electorals. Les persones que defensen el valor absolut del criteri poblacional, els qui demanen “una persona, un vot” (lema nascut per defensar el sufragi universal, no pas per eliminar circumscripcions), han de ser conscients que això provocaria un greu desequilibri territorial, de manera que tindríem un problema més gros que no amb el sistema actual.

O un altre exemple és el de les llistes obertes o desbloquejades, que no solament incideixen sobre l'electorat. No és tan sols una qüestió d'animar a la participació, sinó que les llistes obertes incideixen també sobre el funcionament dels mateixos partits i la responsabilitat personal dels diputats.

A partir d'aquests **quatre criteris bàsics –visió global, anar a les causes, pensar a mitjà i llarg termini i valorar els efectes de les mesures–** intentaré fer alguns apunts concrets sobre l'escenari de canvis que es volen impulsar o s'impulsen ja, de manera més o menys incipient, al nostre país.

CANVIS EN EL MODEL PRODUCTIU

El model productiu és la clau de les crisis econòmica i laboral. Quines respostes hi ha de donar Catalunya?

En primer lloc, entendre el context global. S'ha acabat allò d'aixecar el cap i veure els límits de l'Estat. L'escenari és una Unió Europea sense fronteres internes, és la Mediterrània, és el món global.

Ja no podem ser la mà d'obra barata d'indústries externes, i tampoc podem seguir sobreexplotant la construcció. Hem d'oferir alternatives als sectors que no tinguin perspectives de futur, detectar-ne d'emergents i adaptar els que tenen viabilitat a les noves exigències del nostre temps.

Això vol dir fer canvis amb un ull posat a la revolució de les noves tecnologies, a l'aplicació de criteris de sostenibilitat, a l'ús de noves fonts d'energia o a la reducció del seu consum. I al mateix temps vol dir avaluar els costos socials i econòmics que tindrà aquest procés de canvis, preveure com ho podem fer perquè els catalans no perdin ni drets ni benestar en el camí.

Per tant, cal readaptar-se, cal innovar. Val a dir que tenim a favor la geografia, el fet geoestratègic de ser la porta al continent de la península Ibèrica i de ser també la porta oberta a la Mediterrània. A més, tenim tradició emprenedora, treballadora, i som una marca de garantia de bona feina. Tenim també ingredients per convertir-nos en un país altament competitiu. Per completar la recepta estratègica, cal una bona xarxa d'infraestructures. I en aquest sentit, hem d'insistir en dues reivindicacions:

1. Aconseguir la gestió del conjunt del sistema aeroportuari català, amb l'aeroport del Prat al capdavant. El cas recent de Ryanair, que vol ocupar amb vols de "low cost" la nova terminal de l'aeroport de Barcelona, amb les conseqüències que aquest fet tindria sobre les altres companyies que operen al Prat i els aeroports on fins ara treballa Ryanair, és un exemple dels perjudicis que pot comportar el fet de no tenir

un sistema aeroportuari català, un model propi que serveixi per defensar els interessos comercials de Catalunya.

2. Fer realitat el projecte del corredor ferroviari mediterrani. Malauradament, l'Estat espanyol sempre ha dissenyat les infraestructures amb criteris polítics, i no pas pensant ni en la productivitat econòmica ni en el servei als ciutadans i el seu benestar.

El model radial, a partir del quilòmetre zero de la Puerta del Sol de Madrid, neix de la voluntat política de connectar “**las capitales de provincia**”, i no té en compte ni les necessitats del transport de mercaderies, ni les persones, ni el corredor natural que connecta el nord de l'Àfrica amb Europa per la costa mediterrània. Aquest model radial i centralista, dissenyat d'esquena a Europa i al progrés, ha comportat un endarreriment per al país, que té molta activitat logística, però limitada per les infraestructures.

Dos exemples claríssims d'això són l'ordre en què es van construir els trams del TGV (Madrid-Sevilla primer) i el debat actual sobre l'aeroport del Prat, dos temes heretats d'una crisi més profunda i mal tancada: la de la relació de Catalunya amb l'Estat. En parlaré més tard.

Torno als canvis en el model productiu. Catalunya fa passes, en aquest sentit.

El Govern, juntament amb les institucions, les universitats i les empreses han apostat els darrers anys per la recerca i la innovació. En tenim exemples concrets, coneguts, com la construcció del sincrotró o l'organització Biocat, que intenta fer del sector biotecnològic i biomèdic un motor econòmic del país.

O també el Pacte nacional per la recerca i la innovació, que planteja un nou model de progrés socioeconòmic per a Catalunya fonamentat en l'educació, la recerca i la innovació.

És significatiu que els pressupostos de la Generalitat per a l'any vinent, aprovats la setmana passada, presentin un augment del 21,7 per cent en R+D+I. A diferència

PARLAMENT DE CATALUNYA

**Ernest Benach i Pascual
President**

dels pressupostos de l'Estat d'enguany, en què les inversions en aquest concepte cauen un 3 per cent, els de Catalunya posen ja d'entrada un accent especial en les partides per a R+D+I, fet que potser no tindrà efectes a curt termini ni serà rendible electoralment, però que, en canvi, és fonamental per al futur imminent, per tirar endavant la modernització de l'estructura productiva de Catalunya.

Queda molt per fer. La sensació és que el rumb és bo, però que no n'hi ha prou.

CANVIS EN EL SISTEMA POLÍTIC

Vivim un progressiu allunyament de la ciutadania respecte a la vida política. Els casos de corrupció destapats recentment són la gota que ha fet vessar la paciència dels ciutadans.

En aquest punt, un incís contra determinats missatges populistes: la corrupció no és inherent a la democràcia; és inherent a l'ésser humà. Lluitar-hi demana mecanismes de control, fer-la difícil i l'actuació contundent de la justícia.

S'ha de revisar i millorar, el control? Sens dubte. I es fa, com ho proven el paquet de mesures acordades ahir mateix pel Govern o la posada en marxa de l'Oficina Antifrau, aprovada pel Parlament aquesta legislatura i que reforçarà la lluita contra la corrupció.

Ara la corrupció és un tema calent. Però cal el que els deia abans: una perspectiva més global i entendre que el problema de la crisi política va més enllà, ve de més lluny i és de desconfiança respecte a la política i els partits polítics, de descrèdit.

I en l'arrel d'aquest problema hi trobem l'esgotament, en ple segle XXI, de models polítics propis del segle passat, des del llenguatge polític fins als canals de participació. És a dir, els canvis passen per una veritable **refundació del sistema polític català i dels mecanismes d'informació i participació política**.

Podem oferir més transparència de l'activitat política, podem fer que la ciutadania pugui participar més, que pugui estar a sobre del que fan els seus representants.

Els canvis han de produir-se en diferents institucions i en l'interior dels partits. També al Parlament ens correspon fer-ne. En aquest sentit, com a president de la cambra fa dies vaig exposar públicament una sèrie d'actuacions que posteriorment he anat tractant personalment amb els presidents dels grups parlamentaris:

1. La primera i més significativa, accelerar els treballs de la ponència de la **lleï electoral**, pendent des de fa trenta anys. Vaig demanar el compromís dels

grups parlamentaris d'aprovar-la abans que s'acabi la legislatura. Els grups tenen la responsabilitat de tirar-la endavant. I compte: no aconseguir-ho seria un fracàs. Per ara, anem pel bon camí. Divendres la ponència que ha d'elaborar la llei va començar a treballar.

Per cert, vull remarcar uns quants detalls, perquè hi ha qui no ha vist la connexió entre la llei i els canvis que la política catalana necessita. La llei no es fa solament contra l'abstenció. L'abstenció no és el problema. És el símptoma, o la conseqüència, de l'allunyament de la ciutadania. Cal, com deia, **refundar el sistema**. I la llei electoral és més que no unes regles de joc. No es redueix a la traducció de vots en escons, sinó que incideix directament sobre la relació dels diputats amb la ciutadania, sobre el funcionament dels grups parlamentaris, sobre les votacions al Parlament, sobre l'equilibri territorial, sobre el sistema de partits; en definitiva, sobre tot el sistema polític. Aquesta llei pot generar canvis en tot el sistema polític.

I tinguem-ho clar des del principi: tots els models electorals tenen pros i contres. Cap no és perfecte. Cal trobar equilibris en el que busquem.

I què busquem? Doncs un model propi, no fotocopiats d'altres països que tenen unes altres realitats. **Busquem crear un model català** que ofereixi **pluralitat**, que **reforci la vinculació dels representants amb la ciutadania i amb el territori**, que mantingui el paper prioritari i de **garantia d'estabilitat dels partits**, però que **ahora** augmenti la **responsabilitat personal dels diputats** respecte a la ciutadania que els ha escollit. És a dir, una llei que a l'equilibri entre proporcionalitat i territorialitat hi afegeixi també un equilibri entre els partits i els diputats, preservant sempre la pluralitat que caracteritza la cultura política catalana.

2. El mateix compromís que amb la llei electoral, l'he demanat pel que fa a la **reforma de la Llei de la Sindicatura de Comptes**, també pendent de fa anys.

Aquesta reforma permetria corregir les mancances que els casos Millet i Pretòria han posat de manifest. Entre altres coses, com ja es va assenyalar en l'acord parlamentari del 2001 impulsat pel meu predecessor, el president Rigol, la Sindicatura ha de comptar amb mecanismes de fiscalització i de sanció.

- 3. Aprofundir els mecanismes de transparència i participació.** En aquest punt vull posar sobre la taula l'exemple de Suècia, que ja s'ha esmentat alguna vegada. A Suècia tota la documentació de les administracions és d'accés públic. Tota. I el segle XXI, en plena revolució de les tecnologies de la informació i la comunicació, cal pensar en aquest fet tenint en compte el potencial d'internet, que pot permetre un accés ràpid i clar a qualsevol informació, des de qualsevol lloc i en qualsevol moment. Segurament, és l'instrument estratègic clau per a la transparència de la funció pública i la política del segle XXI. En un futur immediat estic convençut que hi podrem trobar tota la informació necessària per garantir, d'una banda, la confiança en els representants polítics, com ara els seus sous o el seu patrimoni, i, de l'altra, la transparència de tot el sistema.

Els ciutadans han de saber qui són i què fan els seus representants a les institucions, i s'hi han de poder adreçar. Aquesta transparència és la clau fonamental per recuperar la confiança.

I compte: els ciutadans també han de fer passes per assolir aquests canvis. Les institucions, com ara el Parlament, hem d'obrir la porta de la informació, però la ciutadania ha d'entrar, hi ha de posar de la seva part, no desentendre's del procés.

Fet el pas de la informació i la transparència, en podem fer un altre. De fet, alguns ja l'experimentem: la política 2.0, o, el que és el mateix, la política que es fa per mitjà de les xarxes socials, de les noves tecnologies de la informació i la comunicació.

Aquest és un escenari nou per a la participació política que permet als ciutadans no solament agrupar-se i organitzar-se a distància, sinó també interactuar, generar un capital polític col·lectiu. Implica comunicació en totes dues direccions. És diàleg, és participació activa. Ja ara, amb un ús incipient d'aquestes possibilitats, els plens del Parlament prenen una nova dimensió. En poso només un exemple. En una recent sessió de control al president de la Generalitat va sortir breument el tema de l'impost de successions. Al Parlament la qüestió es va limitar a una pregunta i a una resposta, a una rèplica i a una contrarèplica. Dos minuts i mig entre el president i un representant de l'oposició. Però a la xarxa va continuar un debat en paral·lel per mitjà del Twitter, i després del Facebook, en què centenars de persones van opinar sobre el tema i van plantejar diversos dubtes que alguns diputats es van atrevir a respondre. És només un exemple que alguna cosa passa, que alguna cosa canvia, que augmenta l'exigència de diàleg amb els representants polítics.

La **política 2.0** afavoreix no solament el seguiment de la política, sinó que promou el diàleg, el debat i la participació. Obre una nova dimensió a la representació política. I aquest penso que és el gran canvi que la política 2.0 genera sobre l'activitat dels representants polítics: **passar de parlar A la ciutadania a parlar AMB la ciutadania.**

I, encara, una altra actuació que he proposat aquests dies als grups parlamentaris.

4. Hem d'elaborar un marc comú de bones pràctiques que englobi institucions, partits polítics, administracions i organitzacions. El Síndic de Greuges ha elaborat un codi de bones pràctiques administratives, i els partits elaboren o reformen els seus codis interns. Entre tots hem de fixar les bases d'una nova manera de fer política i d'exercir la funció pública, més enllà de l'obligat compliment de les lleis i les normes administratives. En definitiva, es tracta de generar un compromís comú a favor de la transparència, l'ètica i l'eficiència pública.

CANVIS EN L'ESCALA DE VALORS DE LA SOCIETAT

Com deia al principi, en l'arrel de les altres crisis hi ha la de la pèrdua de valors socials, de valors col·lectius.

Hi ha una relació directa entre els valors socials i el funcionament de les institucions, de les empreses, del país.

Hem de canviar l'escala de valors actual. No és cap qüestió idealista. La societat de mercat en què vivim necessita, per mantenir-se com a sistema de progrés, posar al capdamunt valors socials i col·lectius i funcionar amb perspectives a mitjà i llarg termini.

Cal superar el pessimisme i la desconfiança generals que s'estenen no solament respecte als polítics, sinó al conjunt d'actors i institucions de la societat. Penso en la judicatura, en els mitjans de comunicació i, fins i tot, en la sanitat (en tenim un exemple amb la vacunació contra la grip A, amb molts ciutadans que desconfien dels interessos farmacèutics). Interessos ocults o particulars planen sobre tots els àmbits, i no cal que sempre tinguin fonament.

Quins canvis es produeixen o caldria impulsar?

Davant la desconfiança, transparència en tots els àmbits. La societat premiarà tots els qui donin exemple de sinceritat i transparència. Tant al sector públic com al privat, arreu, la transparència i la sinceritat guanyaran pes per si soles.

Però els valors socials que el país necessita són molts més: treball, constància, rigor, consciència col·lectiva...

En aquest sentit, es poden fer discursos i reflexions com aquesta, però sobretot calen accions, exemples, comprovar que la contribució col·lectiva pot substituir l'èxit individual i immediat que la societat ha premiat i ha fet prevaler els darrers anys. Cal crear un nou marc de referents per a la societat.

I vull aprofitar l'avinentsa per fer una reivindicació. Reivindico la figura d'alguns catalans que al llarg de la història han contribuït a la innovació, a la investigació, al progrés del país i al coneixement universal. Són noms que mereixen ser coneguts i reconeguts, com:

- **Narcís Monturiol**, inventor del submarí.
- **Idefons Cerdà**, que fa un segle i mig va entendre i desenvolupar la idea que amb l'urbanisme es podien millorar les condicions de vida de les persones i es podia transformar la societat.
- **Francesc Salvà**, l'inventor del telègraf elèctric.
- **Ramon Farguell**, inventor de la berguedana, màquina essencial en la revolució industrial catalana.
- **Josep Trueta**, inventor d'un mètode que va permetre combatre la gangrena i salvar milers de vides en temps de guerra.
- **Jaume Ferran**, inventor de la vacuna contra el còlera.
- Químics de reconeixement mundial, com **Manuel Ballester**.
- El biòleg **Ramon Margalef**.
- El bioquímic **Joan Oró**.
- Investigadors que han fet importants descobriments en la lluita contra el càncer, com **Francesc Duran**, o en l'actualitat **Joan Massagué**, **Manel Esteller** o **Joan Seoane**.
- **Eudald Carbonell**, paleontòleg descobridor de l'"homo antecessor".
- El cardiòleg **Valentí Fuster**.
- O **Anna Veiga**, que ha obert camins de coneixement en biomedicina.

No és una llista completa ni exhaustiva, però sí que són alguns noms que els joves han de poder tenir com a referents, noms que la Catalunya del segle XXI necessita multiplicar.

Finalment, vull fer referència a una darrera crisi, particular, perquè és permanent, està enquistada en el temps,

la de les **RELACIONS ENTRE CATALUNYA I L'ESTAT.**

Aquesta crisi, l'arrosseguem fa temps, i obliga les institucions catalanes a malbaratar temps i recursos en conflictes permanents amb l'Estat per poder fer realitat les demandes socials i econòmiques dels catalans.

Abans parlava dels aeroports i el corredor ferroviari mediterrani. Només són dos dels moltíssims exemples que podríem dir. També en tenim molts en l'àmbit legislatiu. El més recent és el del Proyecto de Ley General de Comunicación Audiovisual, amb què el Govern de l'Estat amenaça d'envair competències de la Generalitat en un sector cultural i productiu tan rellevant i estratègic el segle XXI com l'audiovisual.

Però l'exemple més significatiu és, sens dubte, l'amenaça de la sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut. L'Estatut, aquell que va aprovar el Parlament el 30 de setembre de 2005, va ser un intent de fixar un marc estable, almenys temporalment. Però el van anar retallant i va perdre força i sentit. Tanmateix, el poble de Catalunya va validar el que havien aprovat les Corts Generals de l'Estat. Però des que es va aprovar viu l'amenaça de més retallades, encara, retallades "a posteriori" que si es produeixen posarien en dubte la lògica del model de l'estat autonòmic. Es demostraria de manera definitiva que les regles de l'Estat espanyol són d'una lògica injusta i negativa per a Catalunya.

No és estrany, per tant, que a Catalunya creixin les veus que demanen el dret a decidir sobre el nostre futur. De fet, una part important de la societat catalana empeny cap a aquest dret mitjançant consultes locals i simbòliques. És una opció present, i creixent, en el catalanisme del segle XXI que ja no es pot ignorar. Aquest és un dels grans canvis que vivim en la relació entre Catalunya i l'Estat.

Més tard o més d'hora, el poble català exercirà el seu dret a decidir **específicament** sobre la relació amb l'Estat sense descartar cap opció.

La crisi de les relacions amb l'Estat també demana canvis, i caldrà fer-los amb l'ull posat en un món on guanyen terreny els estats petits, amb capacitat d'actuar amb agilitat, ben connectats al món, capaços de teixir aliances, d'innovar i d'adaptar-se als canvis.

CONCLUSIÓ

Per cloure la intervenció, una última reflexió.

Els representants polítics hem de treballar per facilitar els canvis, per superar no solament les crisis que tenim a sobre ara mateix, sinó també les que es preveuen en un futur immediat. Els representants polítics tenim la responsabilitat de pensar amb visió global, de posar mitjans, d'orientar, de regular, i de vegades regular vol dir simplificar i ser més eficients.

Però que ningú no esperi que els canvis que necessita fer Catalunya vinguin tots dels governs i les institucions. Tothom hi té un paper, en aquest context de canvis, perquè aquests canvis afecten tots els àmbits: institucions, empreses, sindicats, societat civil, ciutadania... Tots. Els canvis, els hem de fer entre tots.

Si sumem forces, si treballem amb constància, si apostem fort per la innovació en tots els terrenys, podem encarar el futur amb una economia forta, amb uns sectors productius adaptats al món global, amb una cultura plena de vitalitat, amb una societat cohesionada, amb dignitat i amb el país preparat.

Moltes gràcies.